

Mäntsälän kunnan lausunto selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta

15/02/2014, 74/02.05.01/2014

Kunnanhallitus § 99

Kuntarakennemuutoksen osana uudistetaan hallitusohjelman mukaisesti valtionosuusjärjestelmä, johon valtiovarainministeriö on asettanut selvitysmies Arno Miettisen keväällä 2012. Hän julkisti helmikuussa 2013 alustavat uudistuslinjaukset, jotka lähetettiin kunnille 17.12.2013 kommentoitavaksi koskien mm. laskentakriteerien määrää, sisältöä, siirtymäkauden pituutta ja järjestelmämuutoksen tarvetta.

Kuntarakennemuutoksen osana uudistetaan hallitusohjelman mukaisesti valtionosuusjärjestelmä, johon valtiovarainministeriö on asettanut selvitysmies Arno Miettisen keväällä 2012. Hän julkisti helmikuussa 2013 alustavat uudistuslinjaukset, jotka lähetettiin kunnille 17.12.2013 kommentoitavaksi koskien mm. laskentakriteerien määrää, sisältöä, siirtymäkauden pituutta ja järjestelmämuutoksen tarvetta.

Selvitysmies on valmistellut luonnoksen hallituksen esitykseksi, jonka mukaan hän ehdottaa valtionosuusjärjestelmää uudistettavaksi. Lakiluonnoksessa valtionosuuslaskelmat on päivitetty vuoden 2014 valtionosuusmäärien tasolle. Samoin kuntakohtaiset laskelmat ovat kuntien käytössä lausuntokierroksen aikana.

Lausuntoa pyydetään selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi ja pyydetään kiinnittämään erityisesti huomiota seuraaviin asiakokonaisuuksiin

- ehdotettaviin kriteereihin
- ikäryhmien ja sairastavuuden painoihin
- muiden kriteereiden painoihin
- määräytymisperusteiden laskentaperusteisiin
- verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen
- siirtymäkauden kestoon ja porrastukseen.

Esityksen tavoitteena on muuttaa valtionosuusjärjestelmän perusrakennetta yksinkertaisemmaksi ja siirtää painotusta kustannus- ja tarve-erojen tasauksesta kunnan tulopohjan tasaukseen. Tavoitteena on edelleen, että valtionosuusjärjestelmän uudistus on kokonaisuutena valtion ja kuntien välillä kustannusneutraali. Tämä tarkoittaa sitä, että uutta rahaa uudistuksessa ei ole jaossa kunnille.

Jatkossa peruspalveluissa olisi 8 kriteeriä ja 3 lisäosaa (nyt 48 kriteeriä + 3 lisäosaa). Ehdotetussa mallissa sairastavuuden painoarvo on 24 % (nyt 9,5 %), ikärakenteen 70,4 % (82,4 %) ja muiden tekijöiden 5,6 % (8,1 %). Valtionosuuksien laskennassa käytettävät ikäluokkien painokertoimet ja sairastavuustiedot perustuvat THL:n ja VATT'in selvityksiin. THL:n laskelmien mukaan sairastavuuden painoarvon tulisi olla noin kaksinkertainen esityksen mukaiseen tasoon nähden.

Järjestelmässä tavoitteena on , että mm. verotulojen tasauslisää saavalle kunnalle (kuten Mäntsälä), jonka veropohja kasvaa, jää hyödyksi 20 % veropohjan kasvusta. Voimassa olevassa järjestelmässä tasauslisä aleni koko verotulojen kasvun määrällä. Kannustavuutta lisätään myös tasausvähennyksen alentamisella korkean tulotason kunnissa, joissa hyödyksi jää nykyistä järjestelmää suurempi osa verotulopohjan kasvusta.

Lakiesityksen aineistona on kunnille toimitettu uuden valtionosuus järjestelmän kuntakohtaiset valtionosuuslaskelmat, jotka on päivitetty vuoden 2014 valtionosuuksien tasolle. Uudistuksen seurauksena Mäntsälän valtionosuudet kasvaisivat 2,3 milj. euroa, 114 euroa asukasta kohden vanhaan järjestelmään verrattuna. 114 euron lisäyksestä on verotulojen tasausjärjestelmän osuus 229 euroa ja muilta osin 115 euron vähennys. Keski-Uudenmaan liitosselvityksen kunnissa valtionosuudet kasvaisivat kuudessa kunnassa (vaihteluväli: 7 euroa/Järvenpää - 155 euroa/Pornainen/asukas) ja alenevat kahdessa kunnassa (Sipoo, Hyvinkää). Kuntakohtaiset laskelmat ovat suuntaa antavia, sillä jatkossa laskennassa käytetään uusia, saatavilla olevia tunnuslukuja.

Kunnanjohtajan päätösesitys:

Kunnanhallitus päättää lausuntonaan seuraavaa:

Valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistus on tarpeellinen. Nykyisten, osin vanhentuneiden ja päällekkäisten valtionosuuskriteerien yksinkertaistaminen ja vähentäminen on selkeä parannus nykyjärjestelmään.

Valtionosuusuudistuksen tavoitteet ovat oikeansuuntaiset, vaikka niiden toteuttamisesta on osin jouduttu tinkimään. On tärkeää, että valtionosuusjärjestelmän uudistamista jatketaan ja jatkotyö perustuu tutkimukseen eri kriteerein kunnille aiheuttamista kustannuksista.

Mäntsälän kunta huomauttaa, että uudistuksesta huolimatta myös jatkossa suurimmat valtionosuudet suuntautuvat muualle kuin kasvuseudulle.

Ikärakenteessa ja sairastavuudessa käytettyjen kriteerien tulee perustua tosiasiallisiin kustannuksiin. Ikärakenteen sisällä olisi perusteltua kasvattaa 0 - 15 -vuotiaiden painoarvoa vieläkin enemmän, koska ko. ikäluokkien vaikutukset kunnan käyttö- ja investointimenoihin ovat merkittävät.

Uudet kriteerit ovat onnistuneita. Työpaikkaomavaraisuus kannustaa aktiiviseen elinkeinopolitiikkaan, mutta sellaisenaan se ei huomioi kehyskunnan roolia seudullisessa työnjaossa julkisen sektorin työpaikkojen sijoituksessa pääosin keskustaupunkeihin. Vieraskielisten osuus voi ratkaista maahanmuuttajien integrointiin liittyviä kustannusjako-ongelmia. Työttömyyskriteeri ei saa tarkoittaa uusia velvoitteita kunnan vastuisiin työttömyydestä.

Ehdotukseen sisältyvä periaate tulojen tasauksen painoarvon kasvattamisesta ja kannustavuuden lisäyksestä on perusteltu verrattuna nykyiseen kustannusten tasausta painottavaan malliin.

Kustannustenjaon tarkistus vuosittain neljän vuoden sijaan on kannatettava ja parantaa talouden ennustettavuutta.

Porrastettu viiden vuoden siirtymäaika ja kuntakohtaiset euromääräiset vuosimuutoksen enimmäisrajat mahdollistavat kunnille riittävän sopeutusajan ja ovat siksi perusteltuja. Siirtymäaikaa ei tule kuitenkaan esitetystä pidentää.

Lisäksi kunnanhallitus päättää tarkastaa ja hyväksyä pöytäkirjan tämän asian osalta kokouksessa.

Päätös:

Hyväksyttiin, muutoksella esittelytekstin lausuntoon: kolmas kappale lause "Mäntsälän kunta huomauttaa, että uudistuksesta huolimatta myös jatkossa suurimmat valtionosuudet suuntautuvat muualle kuin kasvuseudulle ", otetaan lausunnosta pois.

Pöytäkirjanotteen oikeaksi todistaa
Mäntsälä 4.4.2014

Esa Siikaluoma
pöytäkirjanpitäjä

Jakelu

Valtiovarainministeriö